

AB „KAUNO PAMINKLŲ RESTAURAVIMO IR PROJEKTAVIMO INSTITUTAS

**PAPARČIŲ DOMINIKONŲ VIENUOLYNŲ STATINIŲ KOMPLEKSO (1364)
TERITORIJOS, KAIŠIADORIŲ raj. sav., PAPARČIŲ k. DOMINIKONŲ/PAPARČIŲ g.
ARCHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ IR ŽVALGYMŲ ATASKAITA**

ARCHEOLOGAS A.ŽALNIERIUS

KAUNAS 2013

TURINYS

1. TYRINĖJIMŲ ATASKAITA	3-15
2. 2000-2011 m. ARSHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ SUVESTINIS PLANAS	16
3. ARCHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ PLANAS	17
4. SUTARTINIŲ ŽENKLŲ LENTELĖ	18
5. ŠURFAI Nr. 1-4	19
6. ŠURFAI Nr. 5-10	20
7. ŠURFAI Nr. 11-16	21
8. ŠURFAI Nr. 17-19	22
9. ŠURFAS Nr.20	23
10. KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIAI Nr. 1-3	24
11. KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIAI Nr. 4-7	25
12. FOTO NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS	26
13. FOTO FIKSACIJA	28-40
14. TYRINĖJIMŲ PROJEKTAS	41
15. TYRINĖJIMŲ LEIDIMAS	46

**PAPARČIŲ DOMINIKONŲ VIENUOLYNO STATINIŲ KOMPLEKSO (1364)
TERITORIJOS, KAIŠIADORIŲ raj. sav., PAPANČIŲ k. DOMINIKONŲ/PAPANČIŲ g.
ARCHEOLOGINIŲ TYRINĖJIMŲ IR ŽVALGYMŲ ATASKAITA**

ĮVADAS

Archeologiniai tyrinėjimai ir žvalgymai Papančių buvusio dominikonų vienuolyno teritorijoje ir už jo ribų buvo atlikti 2012 m. liepos – rugpjūčio mėnesiais pagal KPD leidimą Nr. 188, išduotą 2012-06-27. Tyrinėjimų vadovas A.Žalnierius. Tyrinėjimai buvo vykdomi pagal projektą Nr.188, Mokslinės archeologijos komisijos parvirtintą 2012-06-26. Žvalgomieji tyrimai buvo numatyti rekonstruojamos Dominikonų gatvės vietoje (nuotr. Nr.1-3) ir krepšinio aikštelės vietoje (nuotr.4). Tyrinėjimų tikslas: nustatyti tyrinėjamose vietose kultūrinių sluoksnių storį, stratigrafiją ir chronologiją, fiksuoti galimo užstatymo pėdsakus. Užsakovas - UAB „Irdaiva“.

Archeologinių tyrinėjimų metu buvo iškastas 21 šūrfas Dominikonų gatvėje ir šiaurinėje buv. vienuolyno teritorijoje. Devyniolikos šūrfų Nr.1-19 dydis yra 1x1 m, dviejų šūrfų Nr.20-21 dydis yra 2x2 m. Už istorinių buv. vienuolyno ribų buvo iškasti šūrfai Nr.1-4 ir Nr. 11-19. Vienuolyno teritorijoje iškasti šūrfai Nr.5-10 ir Nr.20-21. Bendras ištirtas plotas yra 27 m² (žr. tyrinėjimų planą, brėž.1).

Archeologinių žvalgymų metu buvo stebimi žemės kasimo darbai atliekami rekonstruojant Dominikonų gatvę. Ruošiant pagrindą naujai dangai buvo iškastas 13-14 m pločio ir iki 70 cm gylio griovys. Archeologinių žvalgymų metu buvo užfiksuoti 6 kultūrinių sluoksnių klodo pjūviai, atsidengę iškasto griovio šlaituose. Tai pat archeologiniai žvalgymai buvo atliekami tiesiant elektros kabelius prie bibliotekos pastato (K1) ir apšvietimo kabelius naujai suprojektuotos estrados vietoje (K2). Archeologiniai žvalgymai buvo atlikti ir kasant griovius drenažui aplink naujai įrengtą krepšinio aikštelę mokyklos kieme (D1-D4, brėž.1) .

Vakarinė ir rytinė Papančių Dominikonų vienuolyno teritorija A.Žalnieriaus buvo tyrinėta 2000, 2002, 2004, 2011 m. Tyrinėjimų metu buvo nustatytas preliminarus vienuolyno ir bažnyčios planas bei kapinių ribos. Rasti kultūriniai sluoksniai vakarinėje vienuolyno teritorijoje datuojami XVII-XIX a., jų storis yra nuo 60 cm iki 2,5 m. Rytinėje vienuolyno teritorijoje 2011 m. rastos tik XIX a. pab. nugriautų vienuolyno pastatų griuvenos ir daržų sluoksnio liekanos (žr. suvestinį tyrinėjimų planą, brėž. 1a; ATL 2000 metais, Vilnius., 2002, p. 153–155; ATL 2002 metais, Vilnius, 2005, p.173-179; ATL 2004 metais, Vilnius, 2006, p.185-187; ATL 2011 metais, Vilnius, 2012, p.339-341).

Yra duomenų, kad pirmoji bažnyčia Paparčiuose buvo pastatyta XV-XVI a. riboje. LDK iždininkas S. Beinartas 1649 m. Paparčių dvarą ir kelis palivarkus padovanojo Dominikonų ordinui, XVII a. viduryje čia buvo pastatytas mūrinis vienuolynas ir bažnyčia. Vienuolynas buvo dviejų aukštų, kartu su bažnyčia sudarė uždarą ansamblį su vidiniu kiemu. Bažnyčioje buvo 7 altoriai papuošti skulptūromis ir paveikslais. Viename iš altorių buvo patalpintas stebuklingas Šv. Marijos Snieginės paveikslas XVII a. antr. pusėje dominikonų vienuolių atvežtas iš Romos. Prie pietinio bažnyčios fasado 1744 m buvo pristatyta Šv. Dominyko koplyčia, kurioje buvo laidojami garsios bajorų Riomerių giminės mirusieji. Vienuolyno vakarinėje dalyje šalia bažnyčios buvo kapinės. Ūkiniai pastatai stovėjo į šiaurės vakarus nuo vienuolyno. Likusią vienuolyno dalį užėmė vaisių sodas, vaistažolių plantacijos, tvenkiniai. Visa vienuolyno teritorija buvo aptverta mūrine tvora.

Paparčių dominikonų vienuolynas garsėjo savo noviciatu, kuriame dėstė vienuoliai mokslus baigę Romoje, Paduvoje, Neapolyje, bei biblioteka, kurioje buvo keli tūkstančiai XVI-XVIII a. teologinių, istorinių, filosofinių, teisinių knygų. 1844 m. čia buvo pervežtos Vilniuje ir Gardine caro valdžios uždarytų dominikonų vienuolynų knygos, ir Paparčių biblioteka tapo didžiausia ir svarbiausia Lietuvos vienuolynų biblioteka. Po 1831 m. sukilimo prieš caro valdžią uždarius Vilniaus dominikonų vienuolyną Paparčiai tapo Lietuvos dominikonų provincijos centru, bet už paramą 1863-64 m. sukilimui buvo irgi buvo uždarytas. Buvusiame vienuolyne kelis metus stovėjo carinės Rusijos kariuomenės dalinys, kuriam išsikrausčius iki 1891 m. vienuolynas stovėjo tuščias. Vėliau vienuolyno komplekso pastatai buvo parduoti ir išardyti. Iki šių dienų išliko tik vienuolyno pagrindinių vartų dalis ir atokiau stovėjusi kapinių koplyčia. XX a. vienuolyno teritorijoje buvo pastatyta mokykla, vaikų globos ir kultūros namai, keli ūkiniai pastatai.

ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

ŠURFAI Nr. 1-4 (brėž.1-2, nuotr.5-9)

Šurfai Nr.1-4 buvo iškasti Dominikonų gatvės atkarpoje, kuri priešais išlikusius vienuolyno vartus pasisuka į vakarus (brėž.1, nuotr.1,5). Šurfai buvo pradėti kasti 19 m į vakarus nuo išlikusių vienuolyno vartų, nes artimesnė teritorija buvo tyrinėta 2000 m, be to, 2001-2002 tvarkant vartų aplinką žemės paviršius čia buvo pažemintas apie 60-80 cm. Šurfai išdėstyti eilėje ŠR-PV kryptimi, 2-3 m atstumu nuo šiaurinės istorinės buvusio vienuolyno ribos. Šurfų Nr.1-4 dydis yra 1x1 m, gylis 80-110 cm. Kasant šurfus norėta nustatyti buvusio kelio vietoje susiklosčiusių kultūrinių sluoksnių storį, stratigrafiją ir chronologiją.

ŠURFAS NR.1 (brėž.1-2, nuotr.6)

Šurfas Nr.1 buvo iškastas 19 m į V nuo vienuolyno vartų ir 2 m Jo dydis 1x1 m, gylis 90-95 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 114.50 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro

priemolis, buvo rastas 90-95 cm gylyje. Virš jo yra susidaręs 10-20 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, kuriame pastebėtos kelios plytų nuoskalos. Juodžemis primena natūraliai susiklosčiusią miško žemę. Aukščiau supiltas pilkos su griuvenomis, iki 20 cm storio pilkos žemės sluoksnis Nr.2. Sluoksnis storėja š kryptimi, gal būt tai buvusio kelio pietinis pakraštys. Archeologinių radinių sluoksniuose Nr.1-2 nerasta. Viršutinį, iki 65 cm storio kultūrinį sluoksnį Nr.3 sudaro pilka, su gausiomis medžių šaknimis, permaišyta žemė, kurioje pastebėta polietileninių maišų skiaučių ir spygliuotos vielos gabalų. Tai XX a. supylimas.

ŠURFAS NR.2 (brėž.1-2, nuotr.7)

Šurfas Nr.2 buvo iškastas 6 m į vakarus nuo šurfo Nr.1 ir 2,30 m į Š nuo vienuolyno šiaurinės istorinės ribos. Jo dydis 1x1 m, gylis 90-95 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 114.68 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas, vandeniui permirkęs priemolis, buvo rastas 105 cm gylyje. Virš jo yra susidaręs 40 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, primenantis miško žemę. Jo paviršiuje yra supiltas 1 cm storio degusių su smulkiais griuvenomis ir iki 5 cm storio priemolio sluoksniai Nr.2. Archeologinių radinių sluoksniuose Nr.1-2 nerasta. Viršutinį, iki 60 cm storio kultūrinį sluoksnį Nr.3 sudaro pilka, supiltinė žemė su smulkiais plytų nuoskalomis. Joje pastebėta XX a. šiukšlių.

ŠURFAS NR.3 (brėž.1-2, nuotr.8)

Šurfas Nr.3 buvo iškastas 6 m į vakarus nuo šurfo Nr.2 ir 2,60 m į Š nuo vienuolyno šiaurinės istorinės ribos. Jo dydis 1x1 m, gylis 90-95 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 115.35 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis, buvo rastas 85 cm gylyje. Virš jo yra susidaręs 20-25 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, primenantis miško žemę. Aukščiau supilti priemolio, pilkos su smulkiais griuvenomis žemės sluoksniai Nr.2, kurių bendras storis yra 32-40 cm. Tai kelio vietoje susidarę supiltiniai sluoksniai. Juose archeologinių radinių nerasta.

Viršutinį kultūrinį sluoksnį Nr.3 sudaro iki 20 cm storio pilko juodžemio ir pilko žvyro sluoksniai, kurių bendras storis yra 20-25 cm. Tai XX a. supylimai, kuriuose pastebėta butelių kamščių, nesupuvusio popieriaus skiaučių.

ŠURFAS NR.4 (brėž.1-2, nuotr.9)

Šurfas Nr.3 buvo iškastas 6 m į vakarus nuo šurfo Nr.3 ir 3 m į Š nuo vienuolyno šiaurinės istorinės ribos. Jo dydis 1x1 m, gylis 90-95 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 115.50 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis, buvo rastas 80 cm gylyje. Virš jo yra susidaręs 20 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, primenantis miško žemę. Virš jo supiltas apie 10 cm pilko žvyro sluoksnis Nr.2. Aukščiau yra sluoksniuotas pilkos žemės, smulkių griuvenų sluoksnių klodas, kurio storis yra 36-38 cm. Tai kelio vietoje supilti sluoksniai.

Sluoksniuose Nr.1-3 archeologinių radinių nerasta. Viršutinį, iki 15-16 cm storio, sluoksnį Nr.4 sudaro supiltas maišytas priemolis ir smulkios griuvenos.

Apibendrinant duomenis gautus iškasus šurfus Nr. 1-4, galima pasakyti, kad kelio vietoje ėjusio nuo vienuolyno į palivarką, virš pirminio žemės paviršiaus susiklostė iki 40 cm storio pilko, primenančio miško žemę juodžemio sluoksnis. Virš jo klostėsi kelio paviršiai, kuriuos sudaro supiltos smulkios griuvenos ir pilkos žemės sluoksniai.

ŠURFAI Nr.5-10 (brėž.1,3, nuotr.10-16).

Šurfai Nr.5-10 buvo iškasti numatomos tiesti lietaus kanalizacijos trasos vietoje, kuri buvo suprojektuota šiaurinėje vienuolyno teritorijos dalyje nuo Dominikonų gatvės rytinio šono iki vienuolyno tvenkinio. Šurfai išdėstyti eilėje PV-ŠR kryptimi, jų dydis 1x1 m, gylis nuo 1,0 iki 1,40 m. Kasant šurfus norėta nustatyti kanalizacijos trasos vietoje susiklosčiusių kultūrinių sluoksnių storį, stratigrafiją ir chronologiją.

ŠURFAS NR.5 (brėž.1,3, nuotr.11)

Šurfas Nr.5 buvo iškastas 4 m į ŠR nuo Dominikonų g. rytinio krašto ir 3 m į P nuo įvažiavimo į Paparčių mokyklą. Jo dydis 1x1 m, gylis 95-100 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 113.98 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis, buvo rastas 95-10 cm gylyje. Virš jo yra susidaręs apie 60 cm storio pilko, vienalyčio juodžemio sluoksnis Nr.1. Tai gali būti tiek miško, tiek daržo žemė. Sluoksnyje archeologinių raginių nerasta. Virš jo supiltas 20 cm storio griuvenų sluoksnis Nr.2. Tai XIX a. pab. nugriauto vienuolyno liekanos, supiltos visoje dabartinės Dominikonų gatvės trasos vietoje. Viršutinį, 20-24 cm storio sluoksnį sudaro XX a. supilta pilka žemė ir velėna.

ŠURFAS NR.6 (brėž.1,3, nuotr.12)

Šurfas Nr.5 buvo iškastas 6 m į ŠR nuo šurfo Nr.5 ir 3 m į P nuo įvažiavimo į Paparčių mokyklą. Jo dydis 1x1 m, gylis 140 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 114.10 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis buvo rastas 140 cm gylyje. Virš jo yra susidaręs apie 70-75 cm storio pilko, vienalyčio juodžemio sluoksnis Nr.1. Tai turėtų būti vienuolyno daržo žemė. Sluoksnyje archeologinių raginių nerasta. Virš jo supiltas 60-65 cm storio priemolio sluoksnis Nr.2. Viršutinį, iki 20 cm storio sluoksnį sudaro XX a. supilta pilka žemė ir velėna.

ŠURFAS NR.7 (brėž.1,3, nuotr.13)

Šurfas Nr.5 buvo iškastas 7 m į ŠR nuo šurfo Nr.6 ir 3 m į P nuo įvažiavimo į Paparčių mokyklą. Jo dydis 1x1 m, gylis 140 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 113.70 m.

Geologinių sluoksnių šurfe nerasta prisikalus iki 140 cm gylio. Žemės paviršiuje iki 30 cm gylio užfiksuotas pilkos žemės sluoksnis Nr.2. Giliau kasant surastas permaišyto priemolio sluoksnis Nr.1, kurio apačios nerasta 140 cm gylyje. Priemolyje pastebėta silikatinių baltų plytų nuoskalų. Kasant šurfą pataikyta ant buvusios šiluminės trasos vietos.

ŠURFAS NR.8 (brėž.1,3, nuotr.14)

Šurfas Nr.8 buvo iškastas 7 m į ŠR nuo šurfo Nr.7 ir 3 m į P nuo įvažiavimo į Paparčių mokyklą. Jo dydis 1x1 m, gylis 120 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 113.52 m. Geologinių sluoksnių šurfe nerasta prisikalus iki 120 gylio. Žemės paviršiuje yra supiltas 40-44 cm pilko juodžemio sluoksnis Nr.3. žemiu surastas maišytas molio, priemolio, pilkos žemės klodas, kurio apačios nėra 120 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Jame pastebėta smulkių langų stiklo šukių, betono gabalų. Tai XX a. iškastos duobės vieta.

ŠURFAS NR.9 (brėž.1,3, nuotr.15)

Šurfas Nr.9 buvo iškastas 7 m į ŠR nuo šurfo Nr.8 ir 3 m į P nuo įvažiavimo į Paparčių mokyklą. Jo dydis 1x1 m, gylis 100 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 113.30 m. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro gelsvas priemolis, buvo surastas 100 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs 70 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Tai vienuolyno daržo ar sodo vietoje suklostęs dirvožemis. Jame surastos dvi nedidelės pilkai rusvos virimo puodo sienelių šukelės, kurio molyje yra smulkaus žvyro priemaišų. Sienelių storis 6 mm, jas datuoti galima labai plačiu chronologiniu periodu – nuo XVII iki XIX a. Šukės nebuvo inventorintos.

Žemės paviršiuje XX a. yra supiltas 30 cm storio pilkos žemės sluoksnis Nr.2.

ŠURFAS NR.10 (brėž.1,3, nuotr.17)

Šurfas Nr.10 buvo iškastas 7 m į ŠR nuo šurfo Nr.8 ir 3 m į P nuo įvažiavimo į Paparčių mokyklą. Jo dydis 1x1 m, gylis 100 cm. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 112.60 m. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro gelsvas priemolis, buvo surastas 100 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs 70-75 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Tai vienuolyno daržo ar sodo vietoje suklostęs dirvožemis. Archeologinių radinių nerasta.

Žemės paviršiuje XX a. yra supiltas 30 cm storio pilkos žemės sluoksnis Nr.2

Apibendrinant duomenis gautus iškasus šurfus Nr. 5-10, galima pasakyti, šioje vienuolyno dalyje susidarė iki 140 cm storio kultūriniai sluoksniai. Virš geologinių sluoksnių surastas vienuolyno daržų ar sodo vietoje susiklostęs apie 70 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Jokių statinių pėdsakų nerasta.

ŠURFAI Nr.11-19 (brėž.1,4-5, nuotr.17-26)

Šurfai Nr.11-19 buvo iškasti Dominikonų gatvės rytiname šone nuo išlikusių vienuolyno vartų iki Paparčių gatvės (nuotr.11). Gatvės paviršius nuo Paparčių gatvės kyla P link. Prie Paparčių gatvės jo H_{abs} 113,49 m, pietiniame gale 114,51 m. Šurfai išdėstyti viena linija ŠV-PR kryptimi, jų dydis 1x1 m, gylis 60-100 cm. Kasant šurfus su ekskavatoriumi gatvės vietoje iki 20-30 cm gylio buvo nuimtas vietomis išlikęs asfaltas ir suplūkti žvyro sluoksniai. Kasant šurfus norėta nustatyti buvusio kelio vietoje susiklosčiusių kultūrinių sluoksnių storį, stratigrafiją ir chronologiją.

ŠURFAS NR.11 (brėž.1,4, nuotr.18)

Šurfas Nr.11 buvo iškastas P Dominikonų g. gale, 9 m į Š nuo išlikusių vienuolyno vartų ir 3,5 m nuo Dominikonų g. V ribos. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 100 cm. Dabartinis žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 114,45. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro pilkas priemolis yra 100 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs iki 30 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, primenantis miško žemę. Archeologinių radinių nerasta. Aukščiau supiltas 20 cm smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2, kuri dengia 10 cm storio pilkos su žvyru žemės sluoksnis. Griuvenos XIX a. pab. supiltos griaunant vienuolyną. Archeologinių radinių sluoksniuose nerasta. Viršutinius sluoksnius Nr.3-4 sudaro smėlio, žvyro ir asfalto sluoksniai čia supilti XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių bendras storis yra 40-45 cm.

ŠURFAS NR.12 (brėž.1,4, nuotr.19)

Šurfas Nr.11 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.10, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 114,45 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 75-112 cm. Vakarinėje šurfo pusėje geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro molis buvo rasti 70-75 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus šurfo V ir iš dalies Š ir P šlaite yra užfiksuotas susiklostęs 10-12 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Šurfo rytinėje pusėje, 65 cm atstumu nuo V šurfo šlaito, visame plote iki 112 cm gylio nuo dab. žemės paviršiaus yra iškasta lygiu dugnu duobė, užpilta pilku juodžemiu, niekuo nesiskiriančio nuo susiklosčiusio virš geologinių sluoksnių. Duobė iškasta nuo sluoksnio Nr.1 paviršiaus. Archeologinių radinių nerasta.

Aukščiau užpiltas 20 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2, jame pastebėta smulkių, apvaliais galais plokštinių čerpių šukių, kurių storis yra 18-22 mm. Griuvenos XIX a. pab. supiltos griaunant vienuolyną.

Viršutinius sluoksnius Nr.3-4 sudaro smėlio, žvyro ir asfalto sluoksniai supilti XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių storis yra 40-42 cm.

ŠURFAS NR.13 (brėž.1,4, nuotr.20)

Šurfas Nr.13 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.12, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 114,42 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 75-102 cm. Vakarinėje šurfo pusėje geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro molis buvo rasti 80 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus šurfo V ir iš dalies Š ir P šlaite yra užfiksuotas susiklostęs 10-15 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Šurfo rytinėje pusėje, 65 cm atstumu nuo V šurfo šlaito, visame plote iki 102 cm gylio nuo dab. žemės paviršiaus yra iškasta lygiu dugnu duobė, užpilta pilku juodžemiu, niekuo nesiskiriančio nuo susiklosčiusio virš geologinių sluoksnių. Duobė iškasta nuo sluoksnio Nr.1 paviršiaus. Gal būt, šurfuose Nr.12-13 surastos duobės yra prie kelio, vedančio į vienuolyno bažnyčią, iškastos vandens surinkimo griovių liekanos. Archeologinių radinių nerasta.

Aukščiau užpiltas 25 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis, kurio paviršiuje yra susiklostęs 5-8 cm storio pilkos žemės sluoksnis Nr.2. Griuvenos ant kelio supiltos XIX a. pab., griauinant vienuolyną.

Viršutinius sluoksnius Nr.3-4 sudaro smėlio, žvyro ir asfalto sluoksniai supilti XX a. antr. pusėje tvarkant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių storis yra apie 40 cm.

ŠURFAS NR.14 (brėž.1,4, nuotr.21)

Šurfas Nr.14 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.13, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 114,33 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 90 cm. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro pilkas priemolis buvo rasti 90 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus yra užfiksuotas susiklostęs iki 15 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Aukščiau užpiltas 30-35 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Jos buvo supiltos griauinant vienuolyną XIX a. pabaigoje. Griuvenos rasta pusplytė, kurios plotis yra 145, storis 65 mm. Kitų archeologinių radinių nerasta.

Viršutinius sluoksnius Nr.3-4 sudaro smėlio, žvyro ir pilkos žemės sluoksniai susidarę XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių storis yra 30-32 cm.

ŠURFAS NR.15 (brėž.1,4, nuotr.22)

Šurfas Nr.15 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.14, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 114,03 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 100 cm. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro pilkas priemolis buvo rasti 100 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus yra užfiksuotas susiklostęs iki 30-34 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Aukščiau užpiltas 25 cm storio smulkių vienuolyno griuvenų sluoksnis Nr.2. Griuvenose rastos 3 pusplytės, kurių plotis yra 145-150, storis 65-70 mm. Kitų archeologinių radinių nerasta.

Viršutinius sluoksnius Nr.3-4 sudaro smėlio, žvyro ir asfalto sluoksniai susidarę XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių storis yra apie 40 cm.

ŠURFAS NR.16 (brėž.1,4, nuotr.23)

Šurfas Nr.16 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.15, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 113,72 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 90 cm. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro pilkas priemolis buvo rasti 90 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus yra užfiksuotas susiklostęs iki 8 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Aukščiau užpiltas 50 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Griuvenose rastos kelios, apvaliais galais plokštinių čerpių šukės. Jų plotis 180-185 mm, storis 18 mm. Jos buvo supiltos griaunant vienuolyną XIX a. pabaigoje. Kitų archeologinių radinių nerasta.

Viršutinius sluoksnius Nr.3-4 sudaro smėlio, žvyro ir asfalto sluoksniai susidarę XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių storis yra 38-40 cm.

ŠURFAS NR.17 (brėž.1,5, nuotr.24)

Šurfas Nr.17 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.16, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 113,73 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 90 cm. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro pilkas priemolis buvo rasti 90 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus yra užfiksuotas susiklostęs iki 10-15 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Aukščiau užpiltas 20-24 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Griuvenose rastos kelios, apvaliais galais plokštinių čerpių šukės, jų storis 18 mm. Kitų archeologinių radinių nerasta.

Virš griuvenų yra susiklostęs iki 15 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.3, užpiltas 8 cm storio smulkių griuvenų sluoksniu Nr.4. Tai XX a. kelio vietoje susidarę sluoksniai.

Viršutinius sluoksnius Nr.5-6 sudaro žvyro ir asfalto sluoksniai susidarę XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių storis yra 30 cm.

ŠURFAS NR.18 (brėž.1,5, nuotr.25)

Šurfas Nr.18 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.17, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 113,56 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 70 cm. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro pilkas priemolis buvo rasti 70 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus yra užfiksuotas susiklostęs iki 10-12 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Aukščiau užpiltas iki 30 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Griuvenose rasta 297x145x68 mm dydžio plyta be braukų. Kitų archeologinių radinių nerasta.

Viršutinius sluoksnius Nr.5-6 sudaro žvyro ir asfalto sluoksniai susidarę XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Viršutinių sluoksnių storis yra 30-32 cm.

ŠURFAS NR.19 (brėž.1,5, nuotr.26)

Šurfas Nr.19 buvo iškastas 9 m į Š nuo šurfo Nr.18, prie rytinio Dominikonų gatvės krašto. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 113,49 m. Šurfo dydis 1x1 m, gylis 90 cm. Geologiniai sluoksniai, kuriuos sudaro pilkas priemolis buvo rasti 70 cm gylyje. Virš pirminio paviršiaus yra užfiksuotas susiklostęs iki 15 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1 primenantis miško dirvožemį. Aukščiau užpiltas 5-6 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Archeologinių radinių nerasta.

Virš griuvenų yra supiltas (susiklostęs?) 20 cm storio pilkos žemės ir žvyro sluoksnis Nr.2. Viršutinius sluoksnius Nr.5-6 sudaro žvyro ir asfalto sluoksniai susidarę XX a. antr. pusėje tvarkant ir asfaltuojant dabartinę Dominikonų gatvę. Jų storis yra 40-42 cm.

Apibendrinant duomenis gautus iškasus šurfus Nr.11-19, galima pastebėti, kad virš geologinių sluoksnių visur rastas susiklostęs 10-34 cm storio pilkos žemės sluoksnis, primenantis natūralų miško dirvožemį. Jame jokių radinių nerasta. Virš jo supiltas 5-50 cm storio XIX a. pabaigoje išardyto vienuolyno griuvenų sluoksnis. Kokių nors aiškesnių buvusio kelio į vienuolyną nerasta.

ŠURFAI Nr.20-21 (brėž.1,6, nuotr.27-30)

Šurfai Nr.20-21 buvo iškasti vienuolyno teritorijos šiaurinėje dalyje prie ŠR ir PV krepšinio aikštelės galų, numatomų statyti krepšinio stovų vietose.

ŠURFAS Nr.20 (brėž.1,6, nuotr.27-28)

Šurfas Nr.20 buvo iškastas 6,5 m į PV nuo mokyklos pastato ir 8,5 m į ŠV nuo PR krepšinio aikštelės kampo. Šurfo dydis yra 2x2 m, gylis 100 cm. Dabartinis žemės paviršius lygus, asfaltuotas, jo H_{abs} yra 112,55 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro pilkas priemolis yra 100 cm gylyje. Kultūriniai sluoksniai kasant vandentiekio ir šiluminę trasas buvo suardyti šurfo pietinėje ir rytinėje pusėje, kur šurfo dugne užfiksuotos 40-60 pločio permaišytos žemės juostos.

Virš priemolio yra susiklostęs 50 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1. Tai vienuolyno daržo, ar sodo dirvožemis. Virš jo supiltas apie 40 cm storio oksiduoto žvyro sluoksnis, kurio paviršius yra išasfaltuotas apie 10 cm storio asfalto sluoksniu. Archeologinių radinių nerasta.

ŠURFAS Nr.21 (brėž.1,6, nuotr.29-30)

Šurfas Nr.21 buvo iškastas 25 m į PV nuo šurfo Nr.20 ir 8,5 m į ŠV nuo PV krepšinio aikštelės kampo. Šurfo dydis yra 2x2 m, gylis 50-60 cm. Dabartinis žemės paviršius lygus, apžėlęs pieva, jo H_{abs} yra 112,86 m. Žemės paviršiuje iki 50-60 cm gylio yra supiltas pilkos su griuvenomis žemės sluoksnis. Po juodžemiu surastos dvi betoninės šiluminės trasos (?) plokštės, nors topografinėje nuotraukoje čia pažymėtas tik dujotiekio įvadas. Visi kultūriniai sluoksniai sunaikinti tiesiant minėtas šiluminės trasas.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI DOMINIKONŲ GATVĖJE

Rekonstruojant Dominikonų gatvę ir ruošiant pagrindą naujai dangai buvo iškastas 13-14 m pločio ir iki 70 cm gylio ir 98 m ilgio griovys nuo Paparčių g. iki išlikusių vienuolyno vartų (nuotr.31,34-35). Archeologinių žvalgymų metu buvo užfiksuoti 7 kultūrinių sluoksnių klodo pjūviai, atsidengę iškasto griovio šlaituose.

KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIS Nr. 1 (brėž. 1,7, nuotr.31-32).

Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.1 užfiksuotas gatvės vietoje iškasto griovio rytiniame šlaite, 10 m į Š nuo išlikusių vienuolyno vartų. Pjūvio ilgis 2 m. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 114,38 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis yra 70 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs apie 50 cm storio, su gausia griuvenų priemaiša pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Virš jo yra supiltas XX a. 20-25 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.2.

KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIS Nr. 2 (brėž. 1,7, nuotr.33).

Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.2 užfiksuotas gatvės vietoje iškasto griovio rytiniame šlaite, 25 m į Š nuo pjūvio Nr.1. Pjūvio ilgis 2 m. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 114,28 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis yra 95-100 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs apie 70 cm storio, pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Sluoksniu viduryje, 60-65 cm gylyje nuo žemės paviršiaus yra smulkių griuvenų sluoksnelis. Žemės paviršiuje yra supiltas XX a. 25-30 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.2.

KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIS Nr. 3 (brėž. 1,7).

Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.3 užfiksuotas gatvės vietoje iškasto griovio rytiniame šlaite, 15 m į Š nuo pjūvio Nr.2. Pjūvio ilgis 2 m. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 113,82 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis yra 75-80 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs apie 40 cm storio, pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Sluoksniu paviršiuje yra supiltas smulkių griuvenų sluoksnelis. Aukščiau yra supiltas XX a. 25-30 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.2.

KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIS Nr. 4 (brėž. 1,8, nuotr.35-36).

Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.4 užfiksuotas gatvės vietoje iškasto griovio vakariniame šlaite, 36 m į Š nuo vienuolyno istorinės ribos ir 10 m į R nuo pastato Dominikonų g.Nr.3. Pjūvio ilgis 2 m. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 114,33 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis yra 80 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs apie 40 cm storio, pilko juodžemio sluoksnis

Nr.1, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Aukščiau yra supiltas 20 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Aukščiau yra supiltas XX a. 30-32 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.3.

KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIS Nr. 5 (brėž. 1,8, nuotr.35,37).

Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.5 užfiksuotas gatvės vietoje iškasto griovio vakariniame šlaite, 24 m į Š nuo pjūvio Nr.4. Pjūvio ilgis 2 m. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 114,03 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis yra 70 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs apie 35 cm storio, pilko juodžemio sluoksnis Nr.1, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais. Aukščiau yra supiltas 10-15 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Paviršiuje yra supiltas XX a. 30 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.3.

KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIS Nr. 6 (brėž. 1,8, nuotr.35).

Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.5 užfiksuotas gatvės vietoje iškasto griovio vakariniame šlaite, 47 m į Š nuo pjūvio Nr.5. Pjūvio ilgis 2 m. Dabartinio žemės paviršiaus H_{abs} yra 113,63 m. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis yra 65-70 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs apie 10-12 cm storio, pilko juodžemio sluoksnis Nr.1. Aukščiau yra supiltas 12-15 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Paviršiuje yra supiltas XX a. 40-45 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.3.

KULTŪRINIŲ SLUOKSNIŲ PJŪVIS Nr. 7 (brėž. 1,8, nuotr.35).

Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.5 užfiksuotas gatvės vietoje iškasto griovio vakariniame šlaite, 47 m į Š nuo pjūvio Nr.5. Pjūvio ilgis 2 m. Dabartinio žemės paviršiaus Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas priemolis yra 65-70 cm gylyje. Virš jo yra susiklostęs apie 10-20 cm storio, pilko juodžemio sluoksnis Nr.1. Virš jo yra supiltas 12-15 cm storio smulkių griuvenų sluoksnis Nr.2. Paviršiuje yra supiltas XX a. 40 cm storio maišytos žemės sluoksnis Nr.3.

Apibendrinant žvalgymų metu gautus duomenis, galima pasakyti, kad kultūrinių sluoksnių stratigrafija gatvėje iškasto griovio vietoje, ypač centrinėje jo dalyje ir vakarinėje pusėje nesiskiria nuo užfiksuotos šurfuose Nr.11-19. Griovio rytiniame šlaite nepastebėtas vienuolyno griuvenų sluoksnis. Griuvenų sluoksnis baigiasi apie 8 m nuo vakarinės iškasto griovio ribos. Gal būt jis galėjo būti sunaikintas kasant vandens surinkimo griovį buvusį rytinėje Dominikonų g. pusėje.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI DRENAŽO TRASOSE PRIE KREPŠINIO AIKŠTELĖS (brėž.1)

Aplink krepšinio aikštelę buvo tiesiama drenažo trasa, kurios ilgis yra 98 m. Vakarinėje ir šiaurinėje aikštelės pusėje visi kultūriniai sluoksniai suardyti tiesiant kanalizacijos ir šilumines trasas. Daugelyje vietų pietinėje ir rytinėje pusėje kultūriniai sluoksniai suardyti mokyklos statybos

metu. Išlikę kultūriniai sluoksniai panašūs į užfiksuotus šurfe Nr.20. Bendras išlikusių sluoksnių storis yra 90-105 m. Virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro pilkas ir gelsvas priemolis yra susiklostęs 40-60 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Tai vienuolyno daržo ar sodo žemė. Archeologinių radinių ir objektų nerasta. Žemės paviršiuje supiltas iki 50 cm storio žvyro sluoksnis.

ARCHEOLGINIAI ŽVALGYMAI ELEKTROS KABELIŲ VIETOSE (brėž.1)

Vienas elektros kabelis (K1) buvo tiesiamas šiaurinėje bibliotekos pastato pusėje. Trasos ilgis yra 15 m, plotis 30 cm, gylis iki 60 cm. Žemės paviršius lygus, jo H_{abs} yra 114.30-114.23 m. Griovio šlaituose užfiksuotas pilkos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, tik vakariniame griovio gale, apie 50 cm gylyje pastebėtos stambios griuvenos supiltos griauinant vienuolyno tvorą.

Kiti elektros kabeliai (K2) buvo išvedžioti numatomos įrengti estrados vietoje, priešais parapijos namus. Būsimos estrados vietoje auga keliolika klevų, žemės paviršius vietomis kauburiuotas, jo H_{abs} yra 115.24-115.44 m. Pagal 2002 m. tyrinėjimų duomenis estrados vietoje griauinant vienuolyną XIX a. pabaigoje buvo supiltas 60-90 cm storio griuvenų sluoksnis.

Bendras elektros kabelių trasų ilgis yra 108 m, plotis iki 60 cm, gylis 50-60 cm. Stebint žemės kasimo darbus nustatyta, kad trasų vietose per visą gylį yra tik statybinių griuvenų sluoksnis, supiltas griauinant vienuolyną XIX a. pabaigoje. Kasant kabelio trasą išmestose griuvenose rastos tik dvi sveikos, bet deformuotos plytos. Jų dydis 295-300x140-148x67 mm. Tai pat rasta plokštinių, apvaliais galais čerpių šukių. Čerpių plotis 175-182 mm, tvirtinimo kabliai yra 25-32 cm pločio ir iki 30 mm aukščio. Griuvenose kitų archeologinių radinių nerasta

IŠVADOS

1. Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų metu buvo iškastas 21 šurfas ir ištirtas 27 m²plotas.
2. Aštuoni šurfai Nr.5-10 ir Nr.20-21 buvo iškasti vienuolyno teritorijoje. Kultūrinių sluoksnių storis čia siekia iki 145 cm. Virš pirminio žemės paviršiaus yra susiklostęs iki 75 cm storio vienuolyno daržo ar sodo žemės sluoksnis. Įrengiamos krepšinio aikštelės vietoje kultūriniai sluoksniai daugelyje vietų suardyti tiesiant komunikacijas.
3. Trylika šurfų Nr.1-4 ir Nr.11-19 iškasti Dominikonų gatvės vietoje, už istorinių vienuolyno ribų. Čia susiklostęs 70-108 cm storio kultūrinių sluoksnių klodas. Virš pirminio žemės paviršiaus yra susiklostęs 5-50 cm storio juodžemio sluoksnis primenantis miško žemę. Viršutinius sluoksnius sudaro supiltos XIX–XX a. riboje nugriauto vienuolyno griuvenos, XX a. vidurio supylimai ir kelio asfaltas.

4. Elektros kabelių vietose užfiksuoti griuvenų sluoksniai susidarę griaunant vienuolyną ir datuojami XIX a. pab. – XX a. Juose rasta tik vienuolyno plytų ir plokštinių čerpių šukių. Juodžemio sluoksnis rastas prie bibliotekos susiklostė jau po vienuolyno sugriovimo.
5. Archeologinių radinių išskyrus kelias tradicinės keramikos šukes, datuotinas XVII-XIX a. nerasta. Neaptikta ir jokių buvusio užstatymo pėdsakų.
6. Kultūriniai sluoksniai tyrinėtose vietose pradėjo klostytis XVII a. viduryje pastačius Paparčių vienuolyną. Vienuolynas įkurtas čia augusio miško vietoje.
7. Kultūriniai sluoksniai Dominikonų gatvės vietoje buvo sunaikinti jos rekonstrukcijos metu. Šiaurinėje vienuolyno dalyje numatomų statybos, ar kitų žemės judinimo darbų vietoje ateityje tikslingi tik žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, nes pagal gautus tyrinėjimų ir žvalgymų duomenis, čia išliko tik vienuolyno daržo ar sodo sluoksnis. Be to kultūriniai sluoksniai šioje buvusio vienuolyno dalyje daugelyje vietų sunaikinti įvairių žemės judinimo darbų metu.

Archeologas

A.Žalnierius

Kaunas 2013-04-11 d.

FOTO NUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Mašinų aikštelės stovėjimo vieta iš V pusės
2. Dominikonų gatvė iš šiaurės
3. Dominikonų gatvė iš pietų pusės
4. Krepšinio aikštelės vieta
5. Šurfių Nr.1-4 vieta iš V
6. Šurfas Nr.1 iš P
7. Šurfas Nr.2 iš P
8. Šurfas Nr.3 iš P
9. Šurfas Nr.4 iš P
10. Šurfių Nr.5-10 vieta iš R
11. Šurfas Nr.5 iš V
12. Šurfas Nr.6 iš P
13. Šurfas Nr.7 iš P
14. Šurfas Nr.8 iš P
15. Šurfas Nr.9 iš V
16. Šurfas Nr.10 iš P
17. Šurfių Nr.11-19 vieta iš P
18. Šurfas Nr.11 iš R
19. Šurfas Nr.12 iš V
20. Šurfas Nr.13 iš V
21. Šurfas Nr.14 iš V
22. Šurfas Nr.15 iš V
23. Šurfas Nr.16 iš V
24. Šurfas Nr.17 iš V
25. Šurfas Nr.18 iš V
26. Šurfas Nr.19 iš V
27. Šurfo Nr.20 vieta
28. Šurfas Nr.20 iš PR
29. Šurfo Nr.21 vieta iš R
30. Šurfas Nr.21 iš PR

31. Dominikonų g. iš P
32. Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr. 1
33. Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr. 2
34. Šiaurinė kelio dalis iš PR
35. Dominikonų g. V pusė iš PR
36. Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.4
37. Kultūrinių sluoksnių pjūvis Nr.5
38. Kabelio trasa (K1) iš R

Algirdas Žalnierius

Paparčių Dominikonų vienuolyno ansamblis

Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai ir žvalgymai Paparčių buvusio dominikonų vienuolyno teritorijoje ir užjos ribų buvo atlikti 2012 m. liepos–rugspjūčio mėnesiais. Žvalgomieji tyrimai buvo atlikti rekonstruojamos Dominikonų gatvėje, krepšinio aikštelės stovų ir lietaus kanalizacijos trasos vietose. Archeologiniai žvalgymai buvo atlikti stebint ir fiksuojant žemės darbus rekonstruojamoje Dominikonų gatvėje ir tiesiant drenažo, bei elektros kabelio trasas vienuolyno teritorijoje.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metų buvo iškastas 21 šūrfas Dominikonų gatvėje ir šiaurinėje buv. vienuolyno teritorijoje. Devyniolikos šurfų Nr.1-19 dydis yra 1x1 m, dviejų šurfų Nr.20-21 dydis yra 2x2 m. Už istorinių buv. vienuolyno ribų buvo iškasti šurfai Nr.1-4 ir Nr. 11-19. Vienuolyno teritorijoje iškasti šurfai Nr.5-10 ir Nr.20-21. Bendras ištirtas plotas yra 27 m².

Archeologinių žvalgymų metu buvo stebimi žemės kasimo darbai atliekami rekonstruojant Dominikonų gatvę. Ruošiant pagrindą naujai dangai buvo iškastas 13-14 m pločio ir iki 70 cm gylio ir 96 m ilgio griovys. Archeologinių žvalgymų metu buvo užfiksuoti 6 kultūrinių sluoksnių klodo pjūviai, atsidengę iškasto griovio šlaituose. Tai pat archeologiniai žvalgymai buvo atliekami tiesiant elektros kabelius prie bibliotekos pastato (K1) ir apšvietimo kabelius naujai suprojektuotos estrados vietoje (K2). Archeologiniai žvalgymai buvo atlikti ir kasant griovius drenažui aplink naujai įrengtą krepšinio aikštelę mokyklos kieme (D1-D4, brėž.1).

Vakarinė ir rytinė Paparčių Dominikonų vienuolyno teritorija A.Žalnieriaus buvo tyrinėta 2000, 2002, 2004, 2011 m. Tyrinėjimų metu buvo nustatytas preliminarus vienuolyno ir bažnyčios planas bei kapinių ribos. Rasti kultūriniai sluoksniai vakarinėje vienuolyno teritorijoje datuojami XVII-XIX a., jų storis yra nuo 60 cm iki 2,5 m. Rytinėje vienuolyno teritorijoje 2011 m. rastos tik XIX a. pab. nugriautų vienuolyno pastatų griuvenos ir daržų sluoksnio liekanos (žr. suvestinį tyrinėjimų planą, brėž. 1a; ATL 2000 metais, Vilnius., 2002, p. 153–155; ATL 2002 metais, Vilnius, 2005, p.173-179; ATL 2004 metais, Vilnius, 2006, p.185-187; ATL 2011 metais, Vilnius, 2012, p.339-341).

Yra duomenų, kad pirmoji bažnyčia Paparčiuose buvo pastatyta XV-XVI a. riboje. LDK iždininkas S. Beinartas 1649 m. Paparčių dvarą ir kelis palivarkus padovanojo Dominikonų ordinui, XVII a. viduryje čia buvo pastatytas mūrinis vienuolynas ir bažnyčia. Vienuolynas buvo dviejų aukštų, kartu su bažnyčia sudarė uždarą ansamblį su vidiniu kiemu. Bažnyčioje buvo 7 altoriai papuošti skulptūromis ir paveikslais. Viename iš altorių buvo patalpintas stebuklingas Šv. Marijos

Snieginės paveikslas XVII a. antr. pusėje dominikonų vienuolių atvežtas iš Romos. Prie pietinio bažnyčios fasado 1744 m buvo pristatyta Šv. Dominyko koplyčia, kurioje buvo laidojami garsios bajorų Riomerių giminės mirusieji. Vienuolyno vakarinėje dalyje šalia bažnyčios buvo kapinės. Ūkiniai pastatai stovėjo į šiaurės vakarus nuo vienuolyno. Likusią vienuolyno dalį užėmė vaisių sodas, vaistažolių plantacijos, tvenkiniai. Visa vienuolyno teritorija buvo aptverta mūrine tvora.

Paparčių dominikonų vienuolynas garsėjo savo noviciatu, kuriame dėstė vienuoliai mokslus baigę Romoje, Paduvoje, Neapolyje, bei biblioteka, kurioje buvo keli tūkstančiai XVI-XVIII a. teologinių, istorinių, filosofinių, teisinių knygų. 1844 m. čia buvo pervežtos Vilniuje ir Gardine caro valdžios uždarytų dominikonų vienuolynų knygos, ir Paparčių biblioteka tapo didžiausia ir svarbiausia Lietuvos vienuolynų biblioteka. Po 1831 m. sukilimo prieš caro valdžią uždarius Vilniaus dominikonų vienuolyną Paparčiai tapo Lietuvos dominikonų provincijos centru, bet už paramą 1863-64 m. sukilimui buvo irgi buvo uždarytas. Buvusiame vienuolyne kelis metus stovėjo carinės Rusijos kariuomenės dalinys, kuriam išsikrausčius iki 1891 m. vienuolynas stovėjo tuščias. Vėliau vienuolyno komplekso pastatai buvo parduoti ir išardyti. Iki šių dienų išliko tik vienuolyno pagrindinių vartų dalis ir atokiau stovėjusi kapinių koplyčia. XX a. vienuolyno teritorijoje buvo pastatyta mokykla, vaikų globos ir kultūros namai, keli ūkiniai pastatai.

Dominikonų gatvė. Šurfai Nr.1-4 buvo iškasti Dominikonų gatvės atkarpoje, kuri priešais išlikusius vienuolyno vartus pasisuka į vakarus. Šurfai buvo pradėti kasti 19 m į vakarus nuo išlikusių vienuolyno vartų, nes artimesnė teritorija buvo tyrinėta 2000 m, be to, 2001-2002 tvarkant vartų aplinką žemės paviršius čia buvo pažemintas apie 60-80 cm. Šurfai išdėstyti eilėje ŠR-PV kryptimi, 2-3 m atstumu nuo šiaurinės istorinės buvusio vienuolyno ribos. Šurfų Nr.1-4 dydis yra 1x1 m, kultūrinių sluoksnių storis 80-110 cm. Senojo kelio vietoje, ėjusio iš vienuolyno į palivarką, virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro priemolis, susiklostė iki 40 cm storio pilko, primenančio miško žemę juodžemio sluoksnis. Virš jo klostėsi kelio paviršiai, kuriuos sudaro supiltos smulkios griuvenos ir pilkos žemės sluoksniai.

Šurfai Nr.11-19 buvo iškasti Dominikonų g. atkarpos nuo išlikusių vienuolyno vartų iki Paparčių gatvės rytiname šone. Gatvės paviršius nuo Paparčių gatvės pakyla P link iki buvusio vienuolyno Š ribos per 95-100 cm. Šurfai R gatvės krašte išdėstyti viena linija ŠV-PR kryptimi, jų dydis 1x1 m, kultūrinių sluoksnių storis 60-100 cm. Visose tyrinėtose vietose virš geologinių sluoksnių, kuriuos sudaro pilkas, gelsvas priemolis rastas susiklostęs 10-34 cm storio pilkos žemės sluoksnis, primenantis natūralų miško dirvožemį. Jame jokių radinių nerasta. Virš jo supiltas 5-50 cm storio XIX a. pabaigoje išardyto vienuolyno griuvenų sluoksnis. Jame rastos kelios apvaliais galais plokštinių čerpių šukės ir pusplytės, savo išmatavimais atitinkančios naudotas vienuolyno

pastatuose. Kokių nors aiškesnių į vienuolyno bažnyčią galėjusio būti kelio pėdsakų nerasta. Viršutiniai sluoksniai supilti tvarkant ir asfaltuojant gatvę XX a. viduryje.

Gatvės vietoje vykdytų žemės darbų metu 7 pjūviuose užfiksuota kultūrinių sluoksnių stratigrafija, ypač centrinėje jo dalyje ir vakarinėje pusėje nesiskiria nuo užfiksuotos šurfuose Nr.11-19. Tačiau griovio rytiniame šlaite nepastebėtas vienuolyno griuvenų sluoksnis, čia užfiksuoti sluoksniai labiau primena rastus istorinėse buv. vienuolyno teritorijos ribose.

Lietaus kanalizacijos trasa. Numatomos tiesti lietaus kanalizacijos tramos vietoje buvo iškasti šurfai Nr.5-10 Kanalizacijos trasa suprojektuota šiaurinėje vienuolyno teritorijos dalyje P kelio į mokyklą pusėje, nuo Dominikonų gatvės rytinio šono iki vienuolyno tvenkinio. Šurfai išdėstyti eilėje PV-ŠR kryptimi, jų dydis 1x1 m, kultūrinių sluoksnių storis nuo 1,0 iki 1,40 m. , šioje vienuolyno dalyje susidarė iki 100 cm storio kultūriniai sluoksniai. Virš geologinių sluoksnių surastas vienuolyno daržų ar sodo vietoje susiklostęs apie 70 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Jame surastos dvi nedidelės pilkai rusvos virimo puodo sienelių šukelės, kurio molyje yra smulkaus žvyro priemaišų. Sienelių storis 6 mm, jas datuoti galima labai plačiu chronologiniu periodu – nuo XVII iki XIX a. Jokių statinių pėdsakų nerasta.

Krepšinio aikštelė. Šurfai Nr.20-21 buvo iškasti vienuolyno teritorijos šiaurinėje dalyje prie ŠR ir PV krepšinio aikštelės galų, numatomų statyti krepšinio stovų vietose. Šurfo Nr.20 dydis yra 2x2 m, kultūrinių sluoksnių storis 100 cm. Kultūriniai sluoksniai kasant vandentiekio ir šiluminę trasas buvo suardyti šurfo pietinėje ir rytinėje pusėje. Virš priemolio yra susiklostęs 50 cm storio pilko juodžemio sluoksnis Nr.1. Tai vienuolyno daržo, ar sodo dirvožemis. Virš jo supiltas apie 40 cm storio oksiduoto žvyro sluoksnis, kurio paviršius yra išasfaltuotas apie 10 cm storio asfalto sluoksniu. Šurfas Nr.21 buvo iškastas vakariniame krepšinio aikštelės gale. Čia žemės paviršiuje iki 50-60 cm gylio yra supiltas pilkos su griuvenomis žemės sluoksnis. Po juodžemiu surastos dvi betoninės šiluminės trasos (?) plokštės. Visi kultūriniai sluoksniai yra sunaikinti tiesiant šiluminės trasas.

Aplink krepšinio aikštelę buvo tiesiama drenažo trasa, kurios ilgis yra 98 m. Vakarinėje ir šiaurinėje aikštelės pusėje visi kultūriniai sluoksniai suardyti tiesiant kanalizacijos ir šiluminės trasas. Daugelyje vietų pietinėje ir rytinėje pusėje kultūriniai sluoksniai suardyti mokyklos statybos metu. Išlikę kultūriniai sluoksniai panašūs į užfiksuotus šurfe Nr.20. Bendras išlikusių sluoksnių storis yra 90-105 m. Virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro pilkas ir gelsvas priemolis yra susiklostęs 40-60 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Tai vienuolyno daržo ar sodo žemė. Archeologinių radinių ir objektų nerasta. Žemės paviršiuje supiltas iki 50 cm storio žvyro sluoksnis.

Elektros kabelių trasos. Vienas elektros kabelis buvo tiesiamas šiaurinėje bibliotekos pastato pusėje. Tramos ilgis yra 15 m, plotis 30 cm, gylis iki 60 cm. Griovio šlaituose užfiksuotas pilkos

žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, tik vakariniame griovio gale, apie 50 cm gylyje pastebėtos stambios griuvenos supiltos griaunant vienuolyno tvorą.

Kiti elektros kabeliai buvo išvedžioti numatomos įrengti estrados vietoje, priešais parapijos namus. Būsimos estrados vietoje auga keliolika klevų, žemės paviršius vietomis kauburiuotas, jo H_{abs} yra 115.24-115.44 m. Pagal 2002 m. tyrinėjimų duomenis estrados vietoje griauinant vienuolyną XIX a. pabaigoje buvo supiltas 60-90 cm storio griuvenų sluoksnis.

Bendras elektros kabelių trasų ilgis yra 108 m, plotis iki 60 cm, gylis 50-60 cm. Stebint žemės kasimo darbus nustatyta, kad trasų vietose per visą gylį yra tik statybinių griuvenų sluoksnis, supiltas griauinant vienuolyną XIX a. pabaigoje. Kasant kabelio trasą išmestose griuvenose rastos tik dvi sveikos, bet deformuotos plytos. Jų dydis 295-300x140-148x67 mm. Tai pat rasta plokštinių, apvaliais galais čerpių šukių. Čerpių plotis 175-182 mm, tvirtinimo kabliai yra 25-32 cm pločio ir iki 30 mm aukščio. Griuvenose kitų archeologinių radinių nerasta.

2012 m. Paparčių vienuolyno archeologiniai tyrinėjimai išskirtini tuo, kad beveik nerasta archeologinių radinių.

The Paparčiai Dominican Monastery Complex

Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų metu buvo iškastas 21 šurfas ir ištirtas 27 m²plotas. Aštuoni šurfai buvo iškasti vienuolyno teritorijoje. Kultūrinių sluoksnių storis čia siekia iki 145 cm. Virš pirminio žemės paviršiaus yra susiklostęs iki 75 cm storio vienuolyno daržo ar sodo žemės sluoksnis. Trylika šurfų iškasti Dominikonų gatvės vietoje, už istorinių vienuolyno ribų. Čia susiklostęs 70-108 cm storio kultūrinių sluoksnių klodas. Virš pirminio žemės paviršiaus yra susiklostęs 5-50 cm storio juodžemio sluoksnis primenantis miško žemę. Viršutinius sluoksnius sudaro supiltos XIX–XX a. riboje nugriauto vienuolyno griuvenos, XX a. vidurio supylimai ir kelio asfaltas. Archeologinių radinių išskyrus kelias tradicinės keramikos šukes, datuotinas XVII-XIX a. nerasta. Neaptikta ir jokių buvusio užstatymo pėdsakų.